

Kadar se bo priredil 2. natisk, naj gosp. pisatelj izpusti razne stvari, ki se več ali manj umevajo same po sebi in delajo knjigo le dolgočasno, pa za to naj marsikaj dodá iz posameznih pravil o družabnem vedenju. Knjiga bo potem rabnejša, čeprav je že sedaj vredna, da pride v vse naše družine in jim ostane v rokah.

Dr. Fr. L.

Slomšekove pridige osnovane. Zbral in uredil Mihael Lendovšek, župnik v Makolah. — Slomškovih zbranih spisov: Šesta knjiga. Izdalo in založilo katol. tiskovno društvo v Mariboru. Z dovoljenjem vis. čast. lavant. knezoškofijstva. 1899. Tiskarna sv. Cirila v Mariboru. 8°. Str. 455. Cena 2 gld. — V tem zvezku imajo cerkveni govorniki jako rabno, mnogo — mnogo vredno tvarino za svoj poklic. Gosp. izdajatelj jo je pa tudi res dobro zbral in sestavil. Na prvo mesto je del izvrstne „Vaje cerkvene zgovernosti“ iz Drobotnic l. 1862.; nato je porazvrstil osnove pridig iz Drobotnic l. 1850. do 1856. Oblika je ostala, kolikor se je dalo, izvirna Slomškova, pravopis pa je današnji splošni pravopis. Seveda je tu težko določiti meje, koliko naj bi se oblika popravila, koliko ne in zato ne moremo v oceni siliti na dan s svojimi nazori. Vendar mislimo, da je bolje popravljati le malo nego obilno, zakaj Slomšek je pisatelj, da si ga želimo (kolikor možno) v prvotni obliki. Utegne se pri popravljanju vrniti kaka nedostatnost, n. pr. str. 384 čitamo: „Trdno upamo po smrti tako srečni biti, da vse veselje tega sveta ni ničesar proti njemu.“ A v Drobotnicah 1855, str. 55: „Terdno upamo po smrti tako srečni biti, da vse veselje tega sveta ni kaj proti njemu.“ Da je izvirnik boljši nego poprava, o tem ni dvomiti; k večjemu bi se smelo reči: „... ni nič...“ Ravno tam, dve vrsti niže: „Ko to čuje, se sv. Adrijan pokristijani...“, a Slomšek: „To čuti, se sv. Adrian pokristijani...“ Pravilno naj bi se bilo popravilo: „Ko to začuje“, ali: „Ko je to čul, začul...“, zakaj durativni glagoli niso primerni za praesens historicum. Želeli bi tudi doslednosti, n. pr. da bi se pisalo vedno kristijan, izveličati, ne pa tudi kristjan, zveličati. A to so samo uredniške sitnobe, zakaj za to zlato knjigo smo gosp. izdajatelju iz srca hvaležni in le želimo, da pridejo kmalu na vrsto obljubljenih „Različne pridige.“

Dr. Fr. L.

Prvo splošno avstrijsko jubilejno romanje v sveto deželo. Spisal Jožef Zidanšek, profesor na kn. šk. lavantinskem bogoslovnem učilišču. Z dovoljenjem preč. lavant. knezoškofijstva. V Mariboru 1899. Založil pisatelj, tiskala tiskarna sv. Cirila. 8°. Str. 207. Cena mehko vez. knjigi 40 kr., trdo v. 50 kr., v platnu 65 kr. (s poštnino vred). Dobiva se v tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Ta ljubeznivo pisana knjižica je ponatisnjena iz „Slov. Gospodarja“, kjer je gosp. pisatelj opisoval svoje lansko jeruzalemsko romanje z avstrijsko karavano. Pisatelj nam opisuje vožnjo, slika nam znamenite kraje, zabava nas z nekaterimi dogodki, pre-

tresuje razne tuje in domače razmere, vse to v lahkem jeziku, v prijetni obliki. Četudi je poljuden, vendar je kritično natančen (razven malenkostij).

Ker je čisti dohodek tega dela namenjen družbi sv. Cirila in Metoda, zato je želeli, da bi se dobro razpečalo in v nemalo verne Slovence za svete kraje.

Sv. Frančiška Saleškega Filoteja, ali navod k bogoljubnemu življenju. Po izvirniku poslovenil Anton Kržič. V Ljubljani, 1899. Založila „Katoliška bukvarna“. Tiskala „Katoliška tiskarna“. 16°. Str. 503. Cena v usnju vezani knjigi 90 kr., z zlato obrezo 1 gld. 20 kr. — Čeprav je dala družba sv. Mohorja Filotejo v roke Slovencem v obilnem številu, vendar je bilo prav, da je izšla v novi obliki, bodisi zaradi jezika, bodisi zaradi ročne zunanje oblike, bodisi tudi zaradi vsebine. G. Kržič je podal Slovencem Filotejo v lepi, pripravi in obče-rabni obliki. In da se bo knjiga rabila tudi kot molitvena knjižica, zato so Filoteji sami dodane molitve za navadne potrebe. Sedaj imamo torej Filotejo tako, kakršno smo, si že davno želeli, ako izvezamemo črke ali tisk, ki naj bi bil nekoliko večji, n. pr. tak, kakršen je v francoski Lhuillierovi izdaji. Založna knjigarna je oskrbela knjigi vkusno vezavo. — c.

Pot v nebesa ali življenje udov tretjega reda sv. Frančiška Serafinskega, ki med svetom živijo. Spisal o. Nikolaj Meznarič, frančiškan pri sv. Trojici v Slovenskih goricah. Peti pomnoženi natis. V Ljubljani, 1899. Založila „Katoliška Bukvarna“. 16°. Str. 583. Cena vez. v usnje 90 kr.; z zlato obrezo 1 gld. 20 kr. — O tej molitveni knjigi za tretjerednike ni da bi obširno govorili, zakaj dovolj je že znana po Slovenskem. Priporočamo pa, da bi se v prihodnjem natisku pisava bolj očistila, ker dandanes imamo tudi nabožne knjige pisane v prav lepi in pravilni slovenščini. Tu ne gre, da bi se izgovarjali: „Ako bomo pisali po vaših zahtevah, ne bo nas umevalo ljudstvo“, zakaj le to hočemo, da naj se piše res le pa ljudska slovenščina. Noben preprost Slovenec bi ne rekel: „V prvem delu popisal sem...“ temveč: „V prvem delu sem popisal.“ Kakšna nedoslednost je v teh-le stavkih: „Sabota, 4. oktobra 1226, je napočila, Frančišek trpi grozovite bolečine. Ko je čutil itd.“ Saj jih vendar ne trpi več sedaj, ko je v nebesih! Določna in nedoločna oblika pridevnikov se rabi kar brez razložka. Malo več dobre volje, nekoliko več skrbi, pa pojde. Take rešnice, ki vodijo v nebesa, so pač vredne, da jih pisatelji podajajo v popolnoma pravilni in lepi slovenščini. — c.

Konec sveta. Premišljevanja o uzrokih pogina naše zemlje in o uzrokih pogina človeškega rodu, s posebnim ozirom na dogodek 13. novembra letos. Sestavil Amon Zagoršek. Tiskala in založila tiskarna Dolenc (Fr. Polić) v Trstu. 1899. 12°. Str. 80. Cena 25 kr. — Predmet te knjižice je prav zanimiv. Tudi to radi priznavamo, da se je oziral pisatelj na vse strani tega vprašanja. Toda z obdelo-

vanjem samim, z dokazi in z izvajanjem nismo zadovoljni, ker ta način obdelovanja ni znanstven, in mnoge pisateljeve trditve so ali napačne, ali neutemeljene ali vsaj naivne. Na str. 42. nam pisatelj kaže tudi namen svoji knjižici, da naj „ne zamudimo porabiti božjih darov zase, ki jih še lahko uživamo sveži in zdravi“, saj bo „baš vsled pomanjkanja vode na svetu čedalje slabše. O ko bi tako računali vsi, za katere pišem to knjižico, vsi, ki me hočejo razumeti!“ O jezikovni obliki te knjižice pa ni da bi govorili.

Dr. Fr. L.

Hrvaška književnost.

Knjige „Matice Hrvatske“ za leto 1898.

Poučnak knjižnica „Matice Hrvatske“, knjiga XXIII. *Slike iz obćega zemljopisa*. Napisao dr. Ivan Hoić. Knjiga V. Evropa: — Slavenske države. Dio I. Rusija. Sa 97 slika i jednom zemljopisnom kartom. Nagradjeno iz zaklada grofa Iv. Nep. Draškovića za god. 1896. Zagreb. Naklada Matice Hrvatske. 1898. Str. 397. Vel. 8°. Cena 3 gld.

L. 1894. je naš pisatelj v IV. knjigi opisal pirenejski, apeninski in balkanski polotok, a letos nam v 1. delu V. knjige razkazuje Rusijo. Vsakega izobraženega Slovana mora zanimati lepi opis ogromnega slovanskega carstva. Pisatelj je knjigo razdelil na 8 poglavij. V 1. poglavju (1—38) riše celotno zgodovino Rusije in njen razvitek v teku let do danes; nato nam slika njen svetovni položaj, meje na severu, zapadu in iztoku, razvitek in važnost obrežja, različna tla cele Rusije, ter vodovje in podnebje v 2. in 3. poglavju (39—85). Natančne podatke imamo tu o prebivalstvu, ki je v Rusiji tako različno kakor skoro v nobeni drugi državi razven Avstrije. Rusija šteje do 130 milijonov prebivalcev, ki se delé v kavkasko pasmo (Veliko-, Malo-, Belorusi, Poljaki, Bolgarji, Srbi, Čehi, Litvani, Lotiši, Grki, Rumuni, Francozi, Nemci, Švedi, Armeni, Cigani, Judi, Karaiti) in v mongolsko pasmo (Tatarji, Baškirji, Kalmuki, Kirgizi, baltiški Fini, Kareli, Estonci, Ingri, Livonci, Lopari, Permijaki, Sirjeni, Votjaki, Samojedi, Voguli, Čeremisi, Mordvini in Čuvaši.) Jedro prebivalstva pa so Rusi sami, t. j. iztočni Slovani. Knjiga popisuje prebivalstva značaj, duševno omiko, zgodovinski razvitek, šege, navade, njegovo zasebno in družinsko življenje, običaje, gospodarstvo in vero. O tej piše neki potovavec tako-le: „Razven pravoslavne vere svobodno brez zaprek obožava v Rusiji Kalmuk svojega Dalai-Lama, Perzijan svoj večni ogenj, a Indec Brahma, Mohamedan kliče svojega Allaha, Tunguzec leži v prahu pred svojimi maliki, a istotako je tudi dovoljeno pristatšem vseh krščanskih ver počenši od katolika, luteranca, reformiranca do menonita in hernhutterja svobodno javno spoznavati svojo vero.“ (Str. 90). Po veri je največ pravoslavnih (85 milijonov), drugo

mesto zavzemajo rimski katoličani (10 milijonov); a druge vere so v manjšini.

V 5. pogl. (126—159) govori o materialni kulturi natančno po službenih podatkih ruskega ministerstva financij l. 1896., kjer nam primerno kratko kaže bujno poljedelstvo, izvoz, narodno gospodarstvo, razne obrte, pridelke, rastlinstvo, šume, trgovino, železnice in rudarstvo. To poglavje je posebno poučno, ker nam razkriva veliko materialno moč ruskega naroda. Gledé na duševno ljudsko omiko VI. (pogl. 160—193) moramo reči, da je ruski narod, posebno pa seljaki, na nizki stopinji zaradi pomanjkanja ljudskih šol. Po pregledu (str. 160) šteje Rusija največ analfabetov (75%) in Švedija najmanj (0.2%), med tem ko Avstrija šteje še 35% analfabetov. Jako pa obiskujejo Rusi srednje in visoke šole (10); za ženski spol so vrh tega osnovani posebni „instituti“ za izobraževanje. To poglavje nas vodi tudi na polje novin in časopisov, katerih je čez 550, in na kratek pregled veliko- in maloruske književnosti, o katerem razvoju je že pred nekaterimi leti poročala M. H. Kaže nam tudi slikarstvo, glasbo, cerkveno petje, katero je po sodbi domačinov in inostrancev najbolj divno, lepo in veličastno v kremeljskem soboru v Moskvi.

V VII. poglavju (194—248) govori o absolutni carjevi oblasti, o svečanosti kronanja ruskega carja v Uspenskem soboru v Kremlju, o carski kancelariji, o državnem svetovalstvu, ministrih, senatu in o sv. sinodu, kateremu je poverjeno voditeljstvo (1721) cerkvenih poslov in cerkvena hijerarhija, o razdelitvi ruske države na gubernije (68), katere se delé na okrožja. Nadalje se razpravlja o pravoslavni cerkvi, o svečeništvu, katero se deli v črno ali parohijalno, in v belo ali redovno. Povoljno nam opisuje tako imenovane manastire, od katerih najznamenitejši se zovejo lavre in te so sledeče: Glasovita pečerska lavra sv. Antona v Kijevu nad zemljo in pod zemljo, katero vsako leto obiše okoli 300.000 božjepotnikov; v podzemeljski lavri se poleg drugih nahaja tudi grob prvega ruskega letopisca Nestorja († 1115); Sergijevska troicka lavra 64 km oddaljena od Moskve z najbogatejšo zakladnico na svetu, katere vrednost se ceni na 640 milijonov rubljev (210); Nevskaja lavra (samostan sv. Aleksandra Nevskega v Petrogradu), v kateri se nahaja duhovna akademija s 120, in semenišče z 230 gojenci; tukaj je tudi stanovanje petrograjskega metropolita; Uspenskaja lavra (samostan Marijinega vnebovzetja) na Počajevski gori. Omenja tudi kratko zgodovino razkolništva v ruski cerkvi, vojaštvo, katero šteje v vojnem času čez 5.000.000 vojakov, mornarico, katera je delo Petra Vel., in stanove, ki se delé v plemstvo, svečeništvo, meščanstvo in seljaštvo.

Zadnje poglavje (249—393) našteva in popisuje ruska mesta. Velikih mest čez 100.000 prebivalcev je 12; prvo med njimi je Petrograd (1.267.000). Po kratki topografiji nam opisuje najvažnejše mestne